

Socialdepartementet

Yttrande över Slutbetänkandet Rätt och lätt - ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31)

Bakgrund

Socialdepartementet har remitterat ärendet, *Slutbetänkandet Rätt och lätt - ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31)*, till Region Stockholm för yttrande. På grund av Remissens korta svarstid yttrar sig regiondirektören på Region Stockholms vägnar. Region Stockholm har tidigare yttrat sig över delbetänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41) (RS 2021-0641).

I slutbetänkandet föreslås en rad förändringar i regleringen av tillfällig vård av barn, så kallad VAB. Utredningen föreslår ett nytt regelverk för i vilka situationer föräldrar ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning. Utöver att barnet är sjukt eller besöker sjukvården föreslås föräldrar få rätt till VAB bland annat; i samband med deltagande i kurs som ordnas inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten, möten som är föranlett av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning, samt vid introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i bland annat skola och förskola.

Därutöver föreslås också att två föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning samtidigt om det behövs för vården av ett barn. Dagens regler om tillfällig föräldrapenning för svårt sjukt barn föreslås tas bort. Därmed finns inte längre krav på att det ska vara fara för barnets liv för att extra föräldrapenningdagar ska beviljas. Vidare föreslås att rätten till tillfällig föräldrapenning ska sänkas, från 120 dagar per barn och år, till 40 dagar per barn och år. Därefter ska intyg från hälso- och sjukvården krävas. Ansökningstiden för tillfällig föräldrapenning föreslås kortas från nuvarande tre månader till en månad.

Utredningen syftar till att minska antalet felaktiga utbetalningar av ersättning för tillfällig föräldrapenning samt att förenkla systemet för VAB. Därför föreslås att Försäkringskassans möjligheter att kontrollera om barnet varit i bland annat skola eller förskola utökas. Vidare föreslås en lagändring som medför krav på utlämnande av arbetsgivardeklarationer. Slutligen föreslår utredning att Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram riktlinjer för när barn kan vistas i skola och förskola i samband med symptom på sjukdom.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm ser positivt på att regelverket avseende VAB förtydligas. För Region Stockholm som arbetsgivare är det angeläget att det finns ett socialförsäkringssystem som täcker upp när medarbetare av olika anledningar inte kan arbeta och uppbära lön. Den tillfälliga föräldrapenningen är en central del av socialförsäkringssystemet och många av Region Stockholms medarbetare har behov att vara lediga med tillfällig föräldrapenning vid olika tillfällen. Precis som beskrivs i utredningen finns det situationer utöver att ett barn är sjukt som kräver föräldrars närvaro. Arbetsgivare har i dagsläget behövt hantera sådana situationer med andra typer av ledigheter än VAB. Region Stockholm ser därför positivt på utredningens förslag om att utöka rätten till tillfällig föräldrapenning för exempelvis möten med skola, förskola och socialtjänst, behandling på annan plats samt utbildningar kopplat till barnets vårdbehov.

Region Stockholm anser också att det är positivt att ta bort kravet på att barnets liv ska vara i fara för att föräldrar till ett långvarigt sjukt barn ska få rätt till ersättning. Det bör dock påpekas att om intyg från hälso- och sjukvården, avseende ett barns behov av att vårdas av sina föräldrar under en längre period, inte bedöms som tillräckligt underlag av Försäkringskassan riskerar det att orsaka otrygghet och bristande förutsägbarhet för föräldrar med svårt sjuka barn.

Region Stockholm ser att den förkortade ansökningstiden för tillfällig vård av barn kan komma att leda till problem för såväl medarbetare som arbetsgivare. Eftersom rätten till frånvaro för vård av barn är kopplad till ersättning från Försäkringskassan är det angeläget att ansökningstiden till Försäkringskassan är tillräckligt lång, för att föräldrar ska hinna göra den även i en stressad situation där barnet exempelvis är långvarigt eller allvarligt sjuk. Region Stockholm anser att den nuvarande ansökningstiden om tre månader ska kvarstå.

Region Stockholm motsätter sig utredningens förslag att maximalt antal dagar med tillfällig föräldrapenning ska begränsas ytterligare. Som huvudman för hälso- och sjukvården anser Region Stockholm att kravet på intyg vid sjukdom hos barnet från och med dag 41 medför att hälso- och sjukvårdens resurser inte kommer att användas till de barn som de facto har behov av hälso- och sjukvård, då förslaget kommer att medföra en ökad belastning och administration för hälso- och sjukvårdens verksamheter och därmed påverka tillgängligheten.

I utredningen framkommer att när Försäkringskassan har utökat sina befintliga kontroller har fler felaktiga utbetalningar påvisats. Region Stockholm anser därmed att Försäkringskassan kan ges rätt att ta del av arbetsgivardeklarationerna i syfte att förbättra sina kontroller av tillfällig föräldrapenning.

Utredningen har inte kunnat påvisa att fusk, som innebär att individer ansöker om tillfällig föräldrapenning trots att barnet inte är sjukt men ändå hemma, är vanligt förekommande. Att minska antalet dagar med tillfällig föräldrapenning borde därmed inte ge någon effekt avseende felaktiga utbetalningar.

Som arbetsgivare ser Region Stockholm att medarbetare som kan arbeta hemifrån och ta hand om barn samtidigt tar ut färre VAB-dagar jämfört med de medarbetare som exempelvis arbetar kliniskt och måste vara på plats för att utföra sitt arbete. Även om frånvaro på grund av VAB självfallet är ett kompetensförsörjningsproblem med stor påverkan på hälso- och sjukvårdens verksamheter kvarstår faktum att barn blir sjuka och behöver vårdas av en vårdnadshavare. För att skapa ett hållbart arbetsliv är det angeläget att det finns ett socialförsäkringssystem som på ett tryggt och förutsägbart sätt täcker upp vid dessa tillfällen, även för de yrkesgrupper som har större behov av att ta ut ersättning för tillfällig föräldrapenning.

Pandemin visade att genom att fler höll sig hemma vid infektionssymptom minskade smittspridning av ett flertal andra sjukdomar. Utifrån ett samhällsperspektiv är det därmed angeläget att inte göra förändringar i Socialförsäkringssystemen som medför att fler barn kommer vistas på förskolan med infektionssymptom. Utredningens förslag om att Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram gemensamma riktlinjer för när barn kan vistas i förskolan med olika symptom är positivt. Men om det inte är kombinerat med en tillräcklig möjlighet att få ersättning för att stanna hemma med sjukt barn kommer en sådan riktlinje inte att ge några effekter på smittspridningen i samhället.

Sammantaget menar Region Stockholm att utredningens förslag om minskat antal dagar med tillfällig föräldrapenning, kortare ansökningstid, samt utökade krav på intyg från hälso- och sjukvården inte är en förenkling av dagens system. Risken är att de föreslagna förändringarna kommer att skapa nya problem för barnfamiljer och arbetsgivare samtidigt som det skapar en ökad belastning och administration för både hälso- och sjukvården samt Försäkringskassan.

YTTRANDE
2022-09-22RRD2127
RS 2022-0537

Om utredningens samtliga förslag genomförs bedömer Region Stockholm att administrationen inom hälso- och sjukvården avseende intygsskrivande kommer att öka avsevärt, vilket kommer generera stora kostnader och riskera att påverka vårdens tillgänglighet.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Ulrika Sundquist
HR-direktör

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2022-09-22